

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА"

Анотація. Проаналізовано підходи до визначення поняття "фінансова стійкість підприємства" різних вчених-економістів. Наведено актуальне для сучасної економіки поняття "управління фінансовою стійкістю підприємства".

Аннотация. Проанализированы подходы к определению понятия "финансовая устойчивость предприятия" разных ученых-экономистов. Приведено актуальное для современной экономики понятие "управление финансовой устойчивостью предприятия".

Annotation. This article analyzes the approaches to the definition of "financial stability of an enterprise" concept of different economists. The actual definition of "management of financial stability of an enterprise" concept was offered.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємства, управління фінансовою стійкістю підприємства, фінансовий стан підприємства, платоспроможність, конкурентоспроможність, рентабельність, ліквідність, структура капіталу.

У сучасних економічних умовах більшість підприємств стикаються з багатьма проблемами, які ускладнюють їх фінансове становище, адже значна частина прибутку має інфляційний характер, ускладнюється ситуація з платоспроможністю. Нинішній стан економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, ініціативи і т. д.

Однією з характеристик стабільного стану підприємства є його фінансова стійкість. Вона обумовлена як стабільністю економічного середовища, в рамках якого підприємство здійснює свою діяльність, так залежить і від результатів його функціонування, його активного й ефективного реагування на зміну внутрішніх і зовнішніх факторів.

Дослідженням обраного поняття займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Абрютіна М. С., Балабанов І. Т., Крамаренко Г. О., Лахтіонова Л. А., Мних Є. В., Поляк Г. Б., Родіонова В. М., Федотова М. О., Русак Н. А., Русак В. А., Савицька Г. В., Соловйова Н. І., Старостенко Г. Г., Мірко Н. В., Стоянова О. С., Уткін Є. А., Цал-Цалко Ю. С., Шеремет А. Д. та Сайфулін Р. С. [1 – 15]. Однак на сучасному етапі в економічній літературі не визначено єдиного підходу до трактування сутності поняття "фінансова стійкість", а навпаки їх існує багато, хоча найчастіше вони доповнюють або повторюють один одного. Скоріш за все це обумовлено саме умовами, до яких пристосоване те або інше трактування, тобто умовами, у яких проводив дослідження окремий автор.

Тому метою даного дослідження виступає саме визначення найбільш вичерпного поняття фінансової стійкості. Слід проаналізувати трактування цього поняття різними вченими (таблиця).

Таблиця

Визначення поняття "фінансова стійкість підприємства" в наукових джерелах

Визначення	Автор
Економічною сутністю фінансової стійкості є забезпеченість запасів і витрат підприємства джерелами формування	Поляк Г. Б. [8]
Фінансово стійким є господарюючий суб'єкт, який за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи, не допускає невикористаної заборгованості та розраховується в термін за своїми зобов'язаннями	Балабанов І. Т. [2]
Фінансова стійкість не зводиться лише до платоспроможності. Для підтримання фінансової стабільності важливі не тільки абсолютні розміри прибутку, скільки показники рентабельності. В якості критерію стійкості фінансового стану може використовуватись вірогідність банкрутства	Уткін Є. А. [15]
Фінансова стійкість передбачає збіг чотирьох сприятливих характеристик: високої платоспроможності; високої ліквідності балансу; високої кредитоспроможності; високої рентабельності	Стоянова О. С. [14]

Фінансова стійкість – це економічна категорія, яка досягається за умови стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами та стійкого економічного зростання і визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах	Мних Є. В., Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. [7; 13]
Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення	Ляхтіонова Л. А. [5]
Поняття фінансової стійкості підприємства багатогранне і характеризується фінансовою незалежністю, можливістю маневрувати власними ресурсами, достатньою фінансовою забезпеченістю безперебійності основних видів діяльності, станом виробничого потенціалу	Русак Н. А., Русак В. А. [10]
Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних активів спроможне забезпечити запаси, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями	Цал-Цалко Ю. С. [16]
Під фінансовою стійкістю слід розуміти його платоспроможність у часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними і позиковими коштами, тобто це таке співвідношення власних і позикових коштів підприємства, коли за рахунок власних коштів повністю погашаються колишні і нові борги	Крамаренко Г. О. [4]
Здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику	Савицька Г. В. [11]
Фінансова стійкість – це комплексне поняття і є таким станом ресурсів, яке забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу за збереження платоспроможності та кредитоспроможності за умови допустимого рівня ризику	Родіонова В. М., Федотова М. О. [9]
Фінансова стійкість – стабільність фінансового становища підприємства за достатності частки власного капіталу у складі джерел фінансування, що забезпечує запаси джерелами формування, наслідком чого виступають платоспроможність та ліквідність	Абрютіна М. С., Соловійова Н. І., Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С. [1; 12; 17]

Слід зауважити, що більшість економістів ототожнюють поняття "фінансовий стан" та "фінансова стійкість", але фінансова стійкість в цьому випадку розуміється ними як стійкий або позитивний фінансовий стан. Крім цього, варто звертати уваги на багато інших тенденцій, адже позитивні зміни одного показника можуть супроводжуватися негативними наслідками з іншого боку. В свою чергу деякі вітчизняні та російські економісти трактують фінансову стійкість лише як оптимальне співвідношення між власним та залученим капіталом, та відносять до групи показників фінансової стійкості виключно коефіцієнти, які характеризують структуру джерел коштів та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Такий підхід є досить поширеним у зарубіжних країнах і використовується в більшості закордонних методик. Але поряд з аналізом джерел формування капіталу підприємства варто досліджувати і напрями його використання, адже при настанні строку повернення кредитів велике значення матиме ліквідність активів підприємства.

Але найбільш доречним і точним здається трактування, надане Савицькою Г. В., яка зазначає, що фінансова стійкість підприємства – це здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику [11].

При дослідженні даного питання було розглянуто велику кількість трактувань, де сутність поняття "фінансова стійкість" пов'язується, в основному, зі станом і структурою активів і пасивів, які випливають із традиційного трактування фінансів підприємств як системи економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу та використання грошових ресурсів підприємства. Ці усі визначення не суперечать один одному і, безумовно, мають право на існування, але варто визначити найбільш повне та доцільне саме для даного дослідження поняття фінансової стійкості. Отже, фінансова стійкість – це здатність підприємства зберігати конкурентоспроможність та отримувати прибуток за умови такої ліквідності своїх активів, яка б дозволила розрахуватися з усіма зобов'язаннями в терміни, що не перевищують допустимий рівень ризику. Звідси управління фінансовою стійкістю можна визначити як процес реалізації методів, заходів та інструментів керування суб'єктом підприємництва для забезпечення ефективного господарювання та досягнення (збереження) постійної платоспроможності за умови високого рівня інвестиційної привабливості в конкретному середовищі.

Процес управління фінансовою стійкістю підприємства є невід'ємною частиною загальної стратегії управління підприємством, оскільки фінансово стійке, стабільне, платоспроможне підприємство має ряд переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів, а також воно є більш захищеним від впливу

негативних
банкрутства.

зовнішніх

чинників

і

має

менший

ризик

Наук. керівн. Рудак С. М.

Література: 1. Абрютіна М. С. Финансовый анализ / М. С. Абрютіна. – М. : Дело и Сервис, 2011. – 192 с. 2. Балабанов И. Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта : учебник / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 340 с. 3. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування / Г. О. Крамаренко. – Дніпропетровськ : Вид. ДАУБП, 2011. – 224 с. 4. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2011. – 880 с. 5. Мних Є. В. Збалансована система інформаційно-аналітичного забезпечення менеджменту / Є. В. Мних // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць]. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – № 722. – С. 155–159. 6. Поляк Г. Б. Финансы и кредит / Г. Б. Поляк. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 703 с. 7. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В. М. Родионова, М. А. Федотова. – М. : Перспектива, 2009. – 98 с. 8. Русак Н. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования : учебн. пособ. / Н. А. Русак, В. А. Русак. – СПб. : Издательский дом "Бизнес-пресса", 2006. – 304 с. 9. Савицкая Г. В. Экономический анализ : учебник / Г. В. Савицкая. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 647 с. 10. Соловйова Н. І. Основні компоненти фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств / Н. І. Соловйова // Економіка АПК. – 2004. – Ст. 7. – С. 81–89. 11. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с. 12. Стоянова О. С. Финансы и кредит : учебный курс / О. С. Стоянова. – К. : Эльга-Н ; Ника-Центр, 2008. – 448 с. 13. Уткин Е. А. Антикризисное управление / Е. А. Уткин. – М. : ТАНДЕМ "Экос", 2008. – 330 с. 14. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко. – [5-те вид., доп.]. – Житомир : ЖОО ГО "Спілка економістів України", 2012. – 609 с. 15. Шеремет А. Д. Финансы предприятий : учебн. пособ. / А. Д. Шеремет, Р. С. Сафулин. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 343 с.